

Denna anvisning är ämnad för våra patienter som är i ett vårdförhållande

Satakunta sjukvårdsdistrikt | Vasa sjukvårdsdistrikt | Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt

Preoperativ strålbehandling av ändtarmscancer

Behandling vid ändtarmscancer

Operation som behandlingsform vid ändtarmscancer kombineras många gånger med strålbehandling. Strålbehandling är en central del i behandlingen av ändtarmscancer. Vid strålbehandling används strålning som främst påverkar celler i delningsskedet vilket gör att strålningen effektivt tar död på cancerceller. Strålbehandlingen planeras alltid individuellt.

Syftet med behandlingen är att tumören skall krympa så att den lättare skall kunna avlägsnas operativt. Strålbehandling används som behandlingsform vid ändtarmscancer främst före operation som antingen en kort 1veckas behandling eller som en lång 5 veckors behandling. Den långa behandlingen kan kombineras med cytostatika.

Viktigt att tänka på inför planering och utförande av strålbehandling

Då du kommer på planeringsbilder (CT) inför strålbehandlingen samt då strålbehandlingen ges, är det mycket viktigt att det finns urin i urinblåsan.

Följande föreskrifter gäller före planeringsbilder och strålbehandling:

- Undvik att urinera två timmar före planeringsbilderna tas. Samma sak gäller före strålbehandlingen ges. Du får däremot äta och ta dina mediciner.

Då du har urin i urinblåsan både då planeringsbilder tas och då strålbehandlingen ges så garanterar det att urinblåsan dagligen är i samma läge, vilket innebär att risken för eventuella biverkningar minskar.

Biverkningar av strålbehandling

Strålbehandling påverkar också friska celler och kan därför orsaka lokala biverkningar, men de är oftast övergående. Prata alltid med vårdpersonalen ifall biverkningar uppstår. Biverkningarna är individuella och uppenbarar sig oftast 2-3 veckor in i behandlingen och kan hålla i sig även efter avslutad behandling. De akuta biverkningarna försvinner efter några veckor och är sällan allvarliga.

De mest vanliga strålbehandlingsbiverkningarna vid behandling av ändtarmscancer är: irriterad urinblåsa, tarmbesvär, irritation vid ändtarmsöppningen och trötthet.

Irriterad urinblåsa

Sveda och behov av att urinera ofta.

- Drick rikligt, ca två liter per dag t.ex. vatten eller saft. Vätska spolar urinvägarna vilket lindrar svedan.
- Mot ett tätt urineringsbehov och mot smärta kan man använda sig av receptfria anti-inflammatoriska läkemedel från apoteket. Vid behov kan urinprov tas för att utesluta urinvägsinfektion.

Tarmbesvär (diarré och luftbesvär)

Biverkningarna kan lindras med rätt kost.

Undvik

- maträtter som ökar gasbildningen i magen, t.ex. kål, lök, ärter, bönor, äpple, paprika, knäckebröd, rågbröd och starkt kryddad mat
- kaffe och alkohol
- feta maträtter och mat stekt i fett

Rekommenderas

- för att lugna tarmen kan man istället för mjölk använda asidofilus- och gefilusprodukter eller mjölksyrebakteriekapslar
- ät ofta, men ät små portioner åt gången
- koka maten

Från apoteket kan receptfria läkemedel som lindrar magbesvären köpas.

Mot luftbesvär hjälper t.ex. Cuplaton® eller Minifom® och mot diarré Imodium® eller Imocur®.

Smärta och irritation vid ändtarmsöppningen

Det kan ibland bli smärtsamt att tömma tarmen. Mot smärtan kan vanlig värkmedicin användas.

- Duscha ändtarmsområdet med ljummet vatten utan tvål, gnugga inte.
- Duschning är viktigt, för ren hud tål strålbehandling bättre.
- Om huden vid ändtarmsöppningen är irriterad och torr, smörja den med parfymfri, vattenlöslig bassalva, som fås receptfritt från apoteket. Smörj först efter att du fått dagens strålbehandling. Vid behov skriver läkaren ut recept. Under behandlingen bör huden vara ren och torr.
- I början av strålbehandlingen kan man bada bastu i måttlig värme så länge huden vid ändtarmsöppningen känns normal.

Trötthet

Oron som sjukdomen medför samt dagliga behandlingar gör att man kan börja känna sig trött. Strålbehandling är inte ett hinder till att fortsätta med dagliga aktiviteter, fritidsintressen eller att jobba, men det är också möjligt att vara sjukskriven. Under behandlingen lönar det sig att unna sig mera vila än vanligt samt att äta mångsidigt. Kroppen behöver energi för att läka. Frisk luft piggar upp.

Du erbjuds också hjälp om du har frågor gällande

- sexualitet
- psykiska hälsan
- näringsintag
- betalningar och reseersättningar
- att sluta röka

Satakunta sjukvårdsdistrikt • www.satasairaala.fi • Växel 02 627 71

Vasa sjukvårdsdistrikt • www.vasacentralsjukhus.fi • Växel 06 213 1111

Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt • www.vsshp.fi/sv • Växel 02 313 0000